NOVICE

kmetijskih, obertnijskih in narodskih rečí.

Novíce izhajajo v Ljubljani vsak teden dvakrat, namreč v sredo in saboto.

Odgovorni vrednik **Dr. Janez Bleiweis.**

Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., scer 3 fl., za pol leta 2 fl. po pošti, scer 1 fl. 30 kr.

Tečaj XI. V sredo 21. septembra 1853. *List 76.*

Kdaj se imajo senožeti močiti?

Jesen je pred durmi. Kamor se ozremo, vidimo ali bomo kmalo vidili, kako se trudijo kmetovavci obdelovati polje za žetev prihodnjega leta.

Kako pa stojí s senožeti ali travniki? Al se tudi ti, od kterih bomo drugo leto obilo merve in otave terjali v rejo svoje živine, al se tudi ti pridno gleštajo? Žali bog! da moramo odgovoriti, da ne! Le celó malo kmetovavcev je, ki spoznajo, da kdor hoče dosto in dobre živinske klaje nakositi, mora tudi senožet pridno obdelovati, — le malo jih je pri nas še, ki pridno gleštajo travnike in ne gledajo na krajcar, ki ga imajo za-nje izdati, dobro prepričani, da se z dobrimi činži povrača, kar se potrosi na travnik. Naši kmetje izročujejo skerb za travnike le Bogu, češ „trava naj rase, kakor Bog hoče, — travniki so ravno zavoljo tega dobra reč, ker ni ž njimi nič opraviti“.

Tako sta govorila tudi Adam in Eva. Al za Adamom je že veliko drugač na svetu! In modri Stvarnik ne pomaga nemarnim! Čas bi tedaj bil, da bi tudi pri nas, kakor v vsih deželah dobrega in umnega kmetovanja, kmetje spregledali in spoznali: da tudi trava potrebuje živeža (gnoja) za bolji rast, in da, kakor spomladi prosimo za dež, da bi mèrvi pomočil, in po košnji merve, da bi pomočil otavi, tako tudi je močenje travnikov, ki ga kmetovavec sam opravlja, njim v naj veči prid in dobiček.

Senožet gnojiti včasi z gnojem, gnojnico, apnom, laporom, svečarskim pepélom in vsako drugo sodergo, je velik dobiček, — še veči pa je jo umno močiti, to je, ako je mogoče, dobro vodo ob pervem času na travnik napeljevati. Dobra voda pa je vsaka, ktera ne pride iz kakega močirja ali iz kake fabrike, v kteri so ojstre rudninske farbe raztopljene. Več ko ima voda gnojnih rečí v sebi, tečniši je travnikom; vsaka tekoča voda si pri daljnem teku nabira redivnih rečí.

Pa koliko redivnih rečí zamore čista voda v sebi imeti? bo rekel kak neverin Tomaž. Dosto, mu odgovorimo. Če pa ne verjameš, prepričaj se tega, da vodo v plošnjatem krožniku (talarju) nad žerjavico postaviš, in ko je tekoča voda odhlapela, da pogledaš ostanek. Pa tudi brez tega je voda že sama po sebi rastljinam potrebna, da topí druge stvari, ki bi jih scer pretanjke cevčice nježnih koreninic poserkati ne mogle, in da jih previdva s potrebno pijačo, ker tudi rastljine pijó, kakor pijemo mi in živali. Kdor je tedaj le v stanu, na eno ali drugo vižo napeljati vodo na svoj travnik, naj storí to!

Kdaj pa je naj bolji čas senožeti močiti? — V jeseni; ti čas ima voda naj več redivne močí v sebi.

Kmalo po sv. Mihelu naj se začenja močenje, jenja naj se pa, kadar pervikrat terdo zmerzovati začenja.

Le z mahom zlo obrašeni travniki naj se močijo pozno do zime, da se mah pokončá.

Je vreme mokro in stanovitno deževno, je treba z močenjem dvakrat v tednu prenehati; če pa začnè o tem času zlo sneg iti, naj se moči neprenehoma.

Je jesen suha in gorka, je treba travnik dobro močiti.

Tako je ravnati v jeseni.

Se začnè spomlad s toplim in sončnim vremenom, naj se začnejo travniki berž močiti, kakor hitro se je voda sčistila, da ne more več zablatiti travnika.

Ali se ima pa spomladi bolj ali manj močiti, to se ravná po tem, kakor se je v jeseni močilo. Se je v jeseni bolj močilo, je spomladi manj potreba, ali pa nasprot.

Senožeti s pešeno zemljo se morajo zlo pod vodo djati, — za dobre senožeti pa, ki so bile v jeseni dobro pomočene, je trikratno močenje v tednu zadosti.

Je podnevi vreme sončno, noč pa je merzla, se mora z močenjem le kake dvé uri po sončnim zahodu jenjati. Naj bolj nevarno za močenje je, ako podnevi sonce toplo seje, ponoči pa zmerzuje, ker sončna toplota zdramlja nježne rastljinice iz zimskega spanja, zmerzlína potem jih pa pokončá.

Je spomladansko vreme mokro in stanovitno deževno, naj se moči ponoči le včasih. Je majnik prijazen in gorák, naj se moči le poredkoma. Štirnajst dní pred košnjo naj se popolnoma jenja z močenjem.

Po pervi košnji se osem dní ne smé močiti, če bi vreme še tako suho bilo, da se nježne cimice nove trave ne zatopé; po tem naj se pridno moči. Je pa poletje mokro, se opustí moča. Šurovski.

Kam naj se vsajajo sadne drevésa, in ktere plemena naj se izberajo.

(Konec.)

Češnje so pervo sadje poleti, so tedaj zavolj novíne že obrajtane, toda v dobiček so kmetovavcu le tedaj, ako ima blizo priložnost jih prodajati. Tiči radi češnje zobljejo, zato so blizo hiš in vasí zlo naglodane in le teško jih je tam celih obderžati. — Češnja vzame tudi s slabim svetom za ljubo, da je

le suh in da zemlja ni preteška, ker močirnost in teška ilovnata zemlja ji zlo škodjete. Čeravno tudi v pešeni zemlji rase, ji je lapornat svet naj ljubši. Scer mora češnja prosto stati na sončnih krajih; višíne, bregi in griči so pravo mesto za češnje.

Višnja kakor češnja rase skoraj povsod, in rêči smemo, da je zavolj zemlje še manj kočljiva kakor češnja, ker kakor na visočinah se dobro sponaša tudi na planem in v dolínah. Tudi višnje zalezujejo tiči radi. Višnje so še bolj kakor češnje obrajtane; priporočamo jih tedaj pridno saditi, posebno žlahnejši sorte, ker se vselej lahko prodajo.

Za mareljce (Aprikosen) se mora rahla in redivna dobra zemlja in gorák kraj izbrati; svét jim mora suh biti, da ne vsahnejo, in obvarovan mora biti vetrov in viharjev, da se jim véje ne polomijo. Sad njih je zlo obrajtan in se lahko spečájo. Blizo pohištev, kamor se sonce prav vpera, se posebno dobro obnašajo.

Breskve in mandeljni potrebujejo dobre, redivne, suhe in rahle zemlje, gorák kraj na soncu in obvarovan vetrov. Le malo breskvinih drevés je, ki se dajo kot proste drevésa imeti, in med temi posebno tiste, ki so zgodnjega plemena, — naj bolj se obnašajo na špalirjih in poleg zida deržane. Breskva je žlahin sad, ki se lahko prodaja. V nogradih vidimo posebne dobre in lepe breskve. Če tedaj pomislimo, da kraj, ki je za terto, je tudi za breskve vès pripraven, in da obdelovanje nograda tudi breskvi dobro služi, se moramo čuditi, da v nograde ne zasajajo več tega žlahnega sadja, ki lahko kupca najde.

V tacih krajih, ki ležé blizo železnic, se bo prihodnje posebno splačevalo zgodnjo žlahno sadje rediti in ga pošiljati v veči mesta na prodaj, kjer se bo lahko in po dobri ceni spečevalo.

Če si ima gospodár nov vert, v kterem je zemlja za vse sadne plemena pripravna, s sadjem zasaditi, naj ga v sledeči primeri obsadí: 10 jablan, 4 hruške, 4 češplje, 2 češnji, 2 višnji, 1 mareljco in 1 breskvo. Izmed 12 jablan naj si izbere 7 zimskih, 4 jesenskih in 1 poletno, -- izmed 12 hrušk pa 6 poletnih, 4 jesenskih in 2 zimski.

Taka razmera bi utegnila naj bolji za domačo potrebo biti.

Starozgodovinski pomenki.

Razložil Davorin Terstenjak.

Iz rokopisa: »Kdo so bili Noričani in Panonci, Kelti ali Slovenci?«

(Dalje.)

Pri Monfalkonu *(Tab. LXXXI. Nr. 5.)* najdem eno gemmo. Prednja stran kaže Indrata mladenča z žarno glavo (Strahlenhaupt) in bičem v levi roki. Za obleko ima chlamis. Na prednji strani je napis:

ΜΑΡΘΕΟΥ.

Nastavek napisa se najde na zadnji strani, in sicer:

XEROYBI.

Starinoslovci so na razne načine se trudili ta napisa brati, ali nobeden jim ni dal pravega smisla. Jaz berem Mar'tvu Herouvi, to je: Indri Marutvanu Herovi (Indrae) Aëreo equis vecto. *A* in *e* se pogosto spremenvata v slovenskem jeziku: baba in beba, lahek in lehek. Mi bomo bolje doli spet na to gemmo nazaj prišli.

Orodje in vlastovitnosti Indratove.

1. Kulišam, fulmen; primeri česko: koule = krogla. Slovenci še zdaj verjejo, da, kadar z neba udari, kamnena krogla z oblakov zletí in čez 300 let spet iz zemlje zrase. Dostikrat najdejo na njivah krogli kamen, kterega za gromsko kroglo imajo ter jo pod streho hranijo, ker takošna krogla po njih mnenju hišo pred vdarkom strele varje.

2. Sorgastriguel, famulae Indri; primeri slovensko: Zor, zorja, obzorje in streči, stregavec, stregavka. Al niso to koroške žalikžene = žarle žene?

Indratova žena se je velela Indrani; primeri slovensko: Vendrina, Vindrina, Vindruna, sin obojih Džajanta, od dži, džaja, victoria, anta, gloria = Vitislav, Vladislav.

Tudi hčer sta Indra in Indrani imela z imenom Devanai. Verli Wacerad pravi *(Denkmähl. der böhm. Sprache. Prag 1840, str. 211.)*, da je severno-slavenska Devana bila Perunova in Letničina hči. Ta opazka starega pisatelja, kteri še ni vedil, da je slavensko basnoslovje indiško, je za izpraševavce slavenskega basnoslovja neskončno važna. Indiška Devanai je bila žena Kartikeya, sina Živata in njegove žene Parvati. Rojstvo tega sina se opisuje v junaški indiški pesmi Ramayana. Kartikeya je premagal dosti hudih duhov, med drugimi tudi silnega hudega duha Čurena. Besedo Čur, Čurek, Čura še poznajo na Štajerskem, in pomeni gerdega moža ali gerdo ženo. Indiška božanstva Devanai in Kartikeya spadata tedaj po rojstvu k božanstvom luči, ker je Indra, oče Devanain, solnčni bog in tudi Živa, kakor bog rodovitnosti in plodivnosti, je bil časten kot solnce [1]).

Severno-slavenska Dievana pa ni posebno božanstvo, temoč Dievana je samo priime Lade, kakor nekteri slavenski basnoslovci terdijo. Lada pa je izvirno tudi solnčno božanstvo [2]). Tako bi pa nov dokaz imeli, da ste indiška Devanai in severno-slavenska Devana Dzievana, Dievana v ozki sorodnosti. Zna biti, da je severno-slavenski Kirt, Kert, Kart, kterega Wacerad za vnuka Merkurjevega ima *(Časopis česk. Mus. 1817, str. 73 itd.)* indiški Kartikeya. Da je severno-slavensko božanstvo Kart, Kert, Kirt, tudi bilo solnčno, je gotovo [3]), in Wacerad ga je morebiti za tega voljo z Merkurom v sorodnost spravil, ker tudi Merkur je bil časten kot solnce, kakor pri Makrobiu najdem *(Macrob. Sat. 1. 19.)*: „Mercurius sol est, qui Argum tunc dicitur occidere, cum luminis sui magnitudine stellas omnes obscurat, quae sunt veluti tot coeli oculi“.

Med vsimi severno-slavenskimi božanstvinimi podobami ste mi Kirt, Kart, Kert in Devana, Dzievana, nar bolje tamni. Želel bi močno, da bi učeni Severoslaveni nam nju bolje razjasnili.

(Dalje sledí.)

Jezikoslovni pomenki.

„Skupnik“ ni to, kar je „skutnik“. *)

Lepa Vam hvala, gosp. Navratil, da ste se dostojali z mano iti v borbo in mi pomogli razrožiti zopernika, ki bo popolnoma premagan gotovo omolknul; le to mi se jemlje na žalo, da ste se pri ti priliki nalantali na takega Semčana, ki je po lastnem Vašem popisu bil neotesan in zijalast. Neotesan, ker je na Vaše uljudno vprašanje le z glavo odmajeval, kar naši že precej omikani beli Krajnci za gerdo imajo, zlasti v pogovorih z

[1]) Paullin „System. Bram.“ 105.
[2]) Dr. Hanuš 169.
[3]) Anton Jungman Krok. II. 358. 370.

*) Pravda o „skutniku“ naraša skor kakor pravda turško-rusovska da kakor une, ni tudi te ne konca ne kraja. Da bi se na zadnje le pravo spoznalo! Ker se s takim (nekervavim) pričkanjem vendar marsiktera reč razjasni, mu dovolimo radi prostor, ako se pravdajo veljavni jezikoslovci. Vred.

gospodi; zijalast, kajti Vas ni razumel, dokler se niste pačili, ustnic zakrivili in „skútnik“ izrekli. Potem še le se je ko iz sená zbujen oglasil: „A, skútniki, skútniki“.

Čudno mi se pa vender zdí, da Vas je ta, akoravno ponovljeni izraz, v višjem broju nagnal sklepati iz posamesnega na splošno, češ, da je le v višjem broju v rabi, kajti so že otroci zapopadeni in žena! Zagotoviti Vas zamorem tudi od rabe 1. broja. Ni zdavna, kar je neki mož eno ženo vpričo mene svaril, rekoč: „ne jemlji skutnika! skutnik v hišo, ti iz hiše“.

Tudi jaz sim z Vami ene misli, da ni treba g. Kapelletu „skupnika“ preklicavati; saj ga ni nikoli tajil, ampak le odveč deval na pladenj.

To edino Vas vprašam: zakaj ste mi, da Vas bor ne ubije, dermali mojo slutnjo ozir izvoda skutnika iz „skuta“? Ali neostaje ona nastor Vašemu napadu slutnja? Da pače je ona znalcu slovanskega serca, vse imenitne in važne dogodbe poočivestiti več ko slutnja.

Vam se, pravite, čudno zdí, da izmed naji nobeden obojega slišal ni; čul sim jaz besedo „skupnik“ že Bog vé kolikorkrat v mnogih pomenih, zlasti v Poljanah pri Kupi. Poljanci so skupniki, kadar imata dva v eni zidanci ali suhoti vino; so skupniki, kadar dva soseda v jeseni vsaki svoj par volov vprežeta in s četverico orjeta; so skupniki, če se kdo, bodoči brez otrok, s svojim premajhnim premoženjem svojemu premožnejemu rojaku z obljubo pridruži, da mu če po smerti zapustiti svojo siromašnost; skupniki se tudi dovzeti otroci nazivajo tam; to pa le iz nestaje (pomanjkanja) prikladnega izraza; pod Semičem pa in v severnih krajih Černomaljske fare se le dovzetim otrokom (Adoptiv-Kindern) „skutnikom“ pravi in to je po mojem mnenju pozornosti vredno.

Vaša izpeljava besede „skutnik“ od „skup“ se Vam verjetneja zdí, meni pa — ne zamerite mi — smešna. Najdite le en izgled bodi si v slovnicah ali iz življenja, kjer se soglasnica „*p*“ pred soglasnico „*n*“ spreminja v „*t*“ in Vaš bo mejdan; do tiste pa dóbe pustite meni prednost.

Tudi častitemu bivšemu belemu Krajncu pri ti priložnosti vediti dajem, da, beseda, „skitati se“ med nami belimi Krajnci kakor tudi Horvati, Dalmatinci in Serbi še zmerom živí; od „skutati se“ pa nič ne vémo tja do Serbie, kjer pa pomeni zakrivati. Moja dekla Adlešičanka mi je na vprašanje odgovorila: „morebit je bilo nekdaj, jaz nisim nikjer čula“.

Da jezikoslovski ogenj nepotihne, veržem tù še eno polence: „dežmati se“, zanken, je v rabi od Kerke po vsi gori tja do Stojdrage med Krajnci in Hervati. Bi li to bila prava slovanska beseda? Juri Kobe.

Narodska povést.

Na Veprinaščini biva neka rodovina kmetov z imenom Polharji, ki sami od sebe in tudi drugi od njih pravijo, da so od Vile potekli. Pripoveduje se ta pravlica takole:

Nekega toplega letnega dné gré krepek in lep Veprinšk mladeneč v goro Učko, ter najde pri stezi na trati zalo deklè, belo oblečeno, s pečo na solnci, in zagledavši lepoto nježnega obraza se začudi. Nehoteč je buditi, odreže veliko vejo, in jo vtakne tiho v zemljo, da bi jej senco delala. Ona se na to prebudí, vidi postavljeno vejo, sebe v senci in pri sebi stoječega mladenča; ter ga popraša: ali si mi ti, mladeneč, to senco naredil? On odgovorí: sim, ker si mi se smilila, da te solnce prepeka. Ona mu govorí dalje: kaj češ za to dobroto? Mladeneč veselo rêče: daj mi se tvojega prelepega obraza nagledati in te za ženo vzeti. Dobro, jaz sim zadovoljna se zate omožiti — mu rêče ona — ali vedi, jaz sim Vila; ti nesmeš nikdar mojega imena izgovoriti; ako rečéš moje ime „Vila“, te morem kar koj zapustiti. On obečavši da neče, jo pelje domú, pové svojim staršem vse, kar in kakor mu se je zgodilo, samo ne pové, da mu je nevesta „Vila“. Ona jim se dopade, radi privolijo v ženitev. Na to se poročita. Živela sta nekoliko lét prav lepo in veselo, hišna sreča je v vsem in v vsakem prav dobro napredovala; porodi mu tudi eno hčerčico, lepo ko angeljčik. Nekoliko lét za tem sliši mladi mož neko letno jutro prav zgodaj grometi; vstane, gré na okno, vidi, da se strašno nevreme pripravlja, ter govorí svoji ženi: žena! škoda in nesreča velika, da nismo pšenice požeti, vso bo nam toča pobila. Ona mu rêče: ne boj se ne, naše ne bo pobíla. To rekši vstane, gré pred duri, in ko pride nazaj, počnè strašno toča padati. Mož zdihovaje govorí: sim ti rekel, da bomo ob vso pšenico. Smehljaje mu na to rêče: pojdi v skedinj, boš vidil, da nam je ni pobila. Ko toča neha, gré mož rés v skedinj, in vidi ondi vso pšenico v snopji lepo složeno, in vèrnivši se zavpije vès začuden: Ah, kar je Vila, Vila je! Al v tem hipu mu ona zgine, — mož ostane tužen in žalosten brez žene „Vile“ s svojo malo hčerčico. Mati Vila pa še zmirom dohaja nazaj, nobenemu kakor sami hčerčici vidoma; nastaja jo v vsih potrebah, kakor nar skerbnejši mati, dokler je ni zgojila do ženitvenih lét. Ko ta Vilina hči do te dôbe pride, se omoží in je tako mati sedanje Polharske rodovíne.

Take pravlica.

Novičar iz slavenskih krajev.

Iz Veprinca v Istrii 16. sept. J. V. — „Arkiv“ zagrebškega zgodovinskega družtva je tudi dober pravnik. Vedite, zakaj. Muščeniška in Kozljaška sosèska v Istrii ste namreč bile že od zdavnaj v zmoti zavolj mej; kar prinese 2. razdelk 2. knjige „Arkiva“ popís njunih mej od leta 1395, in gosp. župnik ga dobí k sreči v roke, ga pokaže predstojnikom ene in druge soseske; sosesčani gredó po mejnih imenih omenjenega popísa, najdejo, da jih ljudjé še vse ravno tako imenujejo, kot pred 458 leti, in se lepo med seboj pomirijo. — Vidi se iz tega, da bukve so dostikrat za marsikaj dobre in koristne, kar se še prej ne misli!

Iz Tuhinske doline. Pred dvéma letama sim v „Novícah“ razglasil, da bi se v naši dolini dale toplice narediti. Na Potoci poleg ceste, ktera na Štajersko pelje, pol drugo uro hodá od Kamnika na lepem travniku (ljudjé ga imenujejo toplica) je gorak studenec močnega vira, kjer bi se dale toplice narediti.

Predolgo bi bilo razkladati zaderžke, ki so ta čas overale, da nisim te tako koristne rečí po našem listu dalje razglasil, in to zdej storim, ter povém, da sva to poletje z gosp. žl. Bek-om, c. k. okrajnim zdravnikom v Kamniku, gorkoto tega vira pretehtala in najdla, da ima dvajset stopinj (20 Grade) in še več, ako bi se dotok vse hladne vode zaderžal, kar nama ni bilo prav natanjko mogoče, kar bi se pak zgodilo, ako bi kdo zid okoli studenca napravil.

Pomanjkanje denarjev, slaba letina, nevednost ali nevkretnost, maloserčnost in pomanjkanje delavcov za domače dela zaderžuje, da se nihče na Potoci ali na Lasenem ne vloti toplic napraviti, ali vsaj kak začetik narediti, da bi se zvedilo: ali ima ta voda kako zdravilno moč, ali je le gorka kopel *).

*) To zvediti je potreba natanjčnega kemijskega preiskanja, ki se zamore le v lekarnici ali kemijskem laboratorji opraviti. Preiskovavec potrebuje v ti namen več steklenic čiste vode, da po mnozih skušnjah sledí nje obstojne dele. Pošlíte nam kakih 10 bokalov tiste vode v steklenicah, ki se morajo koj pri studencu, kjer se voda zajema, dobro zamašiti

Vès pripraven je ta kraj za toplice: 1. je tako blizo Ljubljane, 2. v prijazni dolíni za prijatle hribov in gorá, 3. pri cesti, 4. dvé gostivnici ste na Potoci za postrežbo, 5. mestnjan se naveliča mestnega zraka, in se na deželi v sredi tako čiste sape na novo oživí, ker tukej ni kakor pri Ljubljani navadne jesenske megle, ne mrazence pozimi.

Naj se torej kak premožin gospod, domoljubin, serčin mož sèm podá, naj ogleda in spraša, morebiti mu ne bo žal truda, in bo več dobička shajalo, kakor bi ob pervi misli se mu dozdevalo. Že toliko časa têče ta gorak vir, in ni k drugemu pridu, kakor da ženske ložje pozimi v ti vodi peró. Gotovo je božja previdnost ga sèm postavila, da bi se toplice za bližnje in daljne ljudí, morebiti tudi za bolnike napravile, in nam izpeljavo tega dela izročila. L. D.

Spod Ljubljane 19. sept. A—š. Kako so se letos čbele na Krajnskem obnesle, nam še nihče ni naznanil. Iz našega kraja, in tako slišimo tudi od vsih straní, so letos čbele tako dobre, da že veliko veliko lét ne tako. Panjovi niso le bogati, temuč tudi sterd (med) je tako žlahna, da ne more boljši biti; čbelarji jo primerjajo po dobroti z vinom 1834. leta. In res je taka. Ker je bilo takrat, ko so čbele brale, vreme skoz in skoz suho, je ponočna rôsa zgol edína vlaga bila ajdnemu cvetju. Kar so tedaj letos neizrečeno pridne čbelice nabrale, je čista sladčíca. Čbelarji v naši okolici so ji ceno postavili na 14 fl. cent, tedaj funt enmalo čez 8 krajc. in pol. Škoda le je, da že ene leta sèm je čbelarjem veliko veliko čbel pod zlo šlo, da tedaj nekteri niso letos ne panjíča imeli. Ta okoljšina je kriva, da pridelk medú sploh ne bo tako obilen, kakor bi scer bil, ako bi bilo dosti čbel bilo. Kar jih je pa bilo, so nabrale veliko veliko prežlahnega medú. Veselimo se dobrih medenih potíc!

Novičar iz mnogih krajev.

15. dan t. m. se je presv. cesar podal v tabor Olomuški; 20. pride spet na Dunaj nazaj ogledat najdeno ogersko krono, po tem gré spet v Olomuc, kamor 23. t. m. pride rusovski car; 25. t. m. se začnè veliki manevêr. Od ogerske krone, ktero je v letu 1849 po zatertem puntu Košut na begu sabo vzel, in ker je ni mogel na Turško spraviti, jo na samotnem kraju zakopati dal, se je zdaj zvedilo, da jo je cesarski major-auditor Karger pičlo uro zunaj stare Oršave pod Alionovo goro blizo vlaške ceste poltretji čevelj globoko pod zemljo v železni skrinici z vsimi druzimi znamnji malega Šmarna dan zakopano našel. Po popisu Kollarjevem zlata krona z žlahnimi kamni in biseri vred, kterih je 442, vaga 9 márk in 6 lotov. — Cesarski patent veleva, da od 1. majnika leta 1854 imata po celem Ogerskem, v serbski Vojvodini in temeškem banatu estrajsko vedro in estrajski vagán edíni veljavni meri biti; kdor bo od tistega časa naprej z drugo mero meril, mu bo mera vzeta, drugikrat bo kaznovan od 1 do 25 fl. — C. k. ministerstvo pravosodja je dovolilo, da se v preiskavnih zapretjih in v ječah zapertim smejo primerne bukve brati dajati. — Po časnikih gré novíca, da je nek nova srenjska (županijska) postava že poterjena (?); odbornike srenjskega (občinskega ali županijskega) svetovavstva si bo srenja ali občina sama volila; župana na Dunaji bo volil cesar sam, v poglavnih mestih druzih ga bo volil deželni poglavar, po deželi bojo župane volili kresijski predstojniki; kakor nekdaj pridejo županijski vradniki spet pod občuvanje cesarske oblasti, in v važniših zadevah se bojo sklepi županij v poterjenje predlagali predstavljeni cesarski vradníi. — Nabira doneskov za novo Dunajsko cerkev je znesla do konca augusta 1 milion in 153.721 fl. 29½ kr. — V laških Tirolih se je tergatev že začela 15. dan t. m., čeravno grojzdje še ni popolnoma zrelo bilo, ker so se vinorejci bali, da bi po več dní terpečem dežji gnjilína grojzdja se preveč ne razširila. — Na Francoskem je veliko grojzdne bolezni; neki ondašnji vinorejic priporoča terte na tla pokladati, ker po njegovih skušnjah to pomaga zoper tertjo bolezin. — Spet je zvezdogled Bruhns v Berolinu novo precej svitlo repato zvezdo najdel v zvezdju risa. Dosihmal je mi še nismo vidili. — O turško-rusovskem razpertji se te dní nič druzega zvedlo ni, kakor da se od obéh straní zmiraj veči armada na noge spravlja. Staroturška stranka komaj vojske čaka; nabila je unidan po več krajih Carigrada pozive v vojsko, kterih eden se takole glasí: „Mogočni padišah! tvoje ljudstvo je pripravljeno z orožjem braniti pravíce svojo; ako si svojih očetov in turškega trona vredin, primi za meč in pelji nas v vojsko, — če nečeš, stopi s trona in naredi prostor bolj vrednemu“. Sliši se, da zedinjene vladarstva izdelujejo nov pomirivni predlog, kterega bo turška vlada mogla poterditi.

in s smolo zakaniti, da nič gaznih delov ne izhlapí, ako so kteri v nji. Bomo skusili moža dobiti, ki bo preiskal to vodo, ktera po svoji toploti že zdravilno moč obeta. Pervo je pa ta kemijska preskušnja. Blizo Belaka na Koroškem so tudi pred nekimi leti na vodo zadéli zlo enake toplote, — napravili so toplíce, ktere smo v letu 1848 se memo peljaje še ne izdelane ogledovali; — letos je bilo že veliko bolnikov tam. Ne opešajte tedaj gospod v hvalevredni prizadevi, da z gosp. Bek-om doženeta to reč do konca. Kar mi zamoremo, Vama bodemo radi pomagali, da zvémo: kako in kaj je s to vodo. Prijazna Tuhinska dolína je scer vsa pripravna za prijetne toplíce. Vred.

Čudna smert tatú.

(Svobodno po nemškem.)

Dolgo lét je po soseski
Smuk sosede osmukaval,
In pogosto pogrešvali
Gospodarji, gospodinje
So iz kašt, iz dil in hramov
Mnogotero reč.

Zdavnej pa že tud sosedom
Čudna se ta reč dozdeva:
Da tragljivi Smuk skor vsak dan
Oštarije obiskuje,
In doma, kot eni prav'jo,
Tudi dobro žrè.

„Kader jabka dozoréla
Pade sama berž z drevésa“. —
Slišal Smuk, da pri župani
Tolsto svinjo so zaklali,
In skušnjava strašno mika
Do kolíne ga.

V černi tmi zdej leze — plazi
Smuk čez zid, in na dvoriši
Iz mesnice nezaperte
Svinjo s klinov tiho sname;
Sultanu, ki začnè lajat',
Pa klobase dá.

Zadnji nogi svinji zveže,
In da lože čez zidovje
Z mastno butaro bi splezal,
Svinji med nogé še vtakne
Svojo glavo, in naloží
Stuparamo jo.

S trudom verh zidú dospiha
Za seboj svinjo vlečivši.
Ko pa unkraj se spustiti
Hoče Smuk, mu noga zderkne
Ino tat med svislim svinje
Ovisí za vrat.

Župan čudi se, ko najde
Na zidu svinjo visečo:
Al joj! groza ga prepade
Ko še unkraj stene najde
Za nogé presice visit'
Smuka mertvega. J. H.

Naznanje.

Kakor za kovače in druge učence živinorejstva in živinozdravništva, se bo tudi za učence kmetijskih šol, ki stopijo v pervo leto, v Ljubljani v učilnici podkovstva in živinozdravstva na Poljanah prihodnje šolsko leto 3. dan oktobra (kozoperska) začelo.

Kdor ima tedaj v to šolo priti, naj pride kmalo po sv. Mihelu.

Glavni odbor c. k. kmetijske družbe v Ljubljani 15. septembra 1853.

Natiskar in založnik *Jožef Blaznik v Ljubljani.*